

Pèl & Ploma

HEMEROTECA
MUNICIPAL
MADRID

FELÍS ANY

1902

Barcelona - Decembre 1901 - Un n.º 1 Pta.

Ayuntamiento de Madrid

Sumari

TEXT

BETLEM DE NADAL, per *Joan Rosselló*.
 LA MEVA ESTATUA (poesia), per *Apeles Mestres*.
 LA CITÉ COMTALE (poesia francesa), per *Desdevises du Desert*.
 LA INFLUENCIA MORAL DE LES MINORÍES INTELLIGENTS, per *Ernest Vendrell*.
 AUTÓGRAFO (poesia), per *Jacinto Verdaguer, Pbre.*
 POESIA TRIOMFAL, per *Ignasi Iglesias*.
 ¡POSTA!... (poesia), per *Joan Llongueras*.
 FRAGMENT (poesia), traducció per *J. P.*
 PRELUDIS DE TARDOR (poesia), per *Manel de Montoliu*.
 *. (poesia), per *Manel de Montoliu*.
 ANTONI RIBERA, per *P.*

MATÍAS CRICKBOOM, per *P. & P.*
 RAOUL PUGNO, per *P. & P.*
 FIGURES DE PESSEBRE.
 EN LLUIS MILLET, per *P. & P.*
 M. FOULCHÉ DELBOSC, per *Pompeu Fabra*.
 FAULA
 CEL Y TERRA } per *Henric de Fuentes*.
 COR DE ROCA }
 ANTONI GISPERT.
 TOUNY-LÉRY.
 NADAL, per *Touny Lérys*.
 ERMETE ZACCONI, per *El del galliner*.
 CARTELLS I CARTELLISTES, per *Pinzell*.
 NOVES & VELLES.

GRAVATS

FELÍS ANY 1902 (Portada), per *R. Casas*.
 ELS TRES REIS, figures de l'*Amadeu*.
 ACOMPANYANTS, figures de l'*Amadeu*.
 MARE DE DEU (Mataró), *Alonso Cano*.
 LA VERGE I SAN JOSEPH, figures de l'*Amadeu*.
 FIGURES DE BETLEM, modelades per l'*Amadeu d'Olot* (fi del segle XVIII.)
 FIGURES DE BETLEM, modelades per l'*Amadeu d'Olot* (fi del segle XVIII.)
 LA FIGURA MES ARTÍSTICA DEL BETLEM, de l'*Amadeu*.
 DIBUIX PER EL CARTELL DE L'AVENÇ
 RAOUL PUGNO
 EL MESTRE RIBERA } per *R. Casas*.

CRICKBOOM, director de la Filarmónica, per *R. Casas*.
 EXPOSICIÓ S. LLUC, cartell per *Hohenstein*.
 LLUIS MILLET, per *R. Casas*.
 EXPOSICIÓ S. LLUC, cartell *Hohenstein*.
 M. FOULCHÉ DELBOSC, dibuix de *R. Casas*.
 TO YOUR GOOD HEALTH, dibuix original del cartellista anglès, *Hassall*.
 PANNEAU DÉCORATIF, per *Privat-Livemont*.
 ERMETE ZACCONI, dibuix
 TOUNY-LÉRY, dibuix
 TARJETAS POSTALS que regala la casa } per *R. Casas*.
 Miró.

Pèl & Ploma

PERIÓDIC MENSUAL AM DIBUIXOS

96, PASSEIG DE GRACIA, INTERIOR, BARCELONA

SUSCRIPCIÓ ANYAL:

Barcelona . . . . 10 pessetes.
 Espanya . . . . 12 pessetes.
 Unió postal . . 12 francs.

Se publicará una vegada cada mes, un número que contindrà al menys 32 planes de text i gravats.

Repartirà gratuïtament aquest any a tots els suscriptors, sis fac-símils tirats en colors, per la casa J. Thomas, de Barcelona.

Además del nou cartell anunciador del any 1901-1902, se regalará á cada suscriptor UN DIBUIX ORIGINAL d'en Ramón Casas, quin valor intrínsec supera al preu de suscripció.

Els suscriptors á **Pèl & Ploma**, tindrán dret á una reducció de 50 % al preu de suscripció de la publicació *Affiches imaginaires*, executada per la casa J. Thomas.

PUNTS DE VENDA & SUSCRIPCIÓ:

L'AVENÇ, 20, Ronda Universitat.
 VERDAGUER, Rambla del Centro.
 DURAN Y BORI, Carrer de Fernando.
 A. LÓPEZ (Llibrería Espanyola), Rambla del Centro.
 PIAGET, Rambla del Centro.
 CASTELLS, Portaferrixa, 16.
 FAYANS CATALÁ, Carrer de les Corts, 289.
 KIOSKO MODERNO, Plá de la Boquería.
 PONS, Carrer de Pelayo, 46, llibrería.
 PARÍS. — Ed. Sagot, 39 bis, Rue Châteaudun.
 NEW-YORK. — Calsina y Salvat; «Carter» building; Corner Eighth Street & Broadway.

Pèl & Ploma

VOL. III

DECEMBRE 1901

NÚM. 83

Betlem de Nadal

—¿A Mallorca que no'n fan de pesebres? va preguntarme l'Utrillo, trencant la conversa que seguíem.

—¡No n'han de fer, i molts! vaig contestar-li, però ne diuen betlems.

—El nom poch hi fa, digué llavor i afegí: vosté podrie ferne un de betlem mallorquí pel número del mes de Desembre de **Pèl & Ploma**.

—Aqueixes coses fetes d'encarrech no surten casi mai be, vaig replicar-li... i no'n parlem més.

¡Mirau com se componen les coses! Una vetllada plujosa, freda i trista del mes passat, el mes del Morts i de la mala recordança, estava cap-fich sobre la taula de morer dins la cambra vermella de la vella masía, un poch sorprés i esporuguit, llegin els *Sots Ferestechs* d'en Casellas, quant de l'altre estrem de l'ampla sala arriba a mes orelles la fresca, sorollosa i dolça veu de la Marions, la mes petita de mes filles: ¡mare, mare! cridava. ¿I ca-d'any en feien un de betlem.

—«Sí, filles meves, ca-d'any per Nadal en feien un de betlem a ca'ls tios i ben hermós».

—«¿Qu'era com el nostre, com el que ferem dins la capella amb els degotissos del molí?— ¡Mos ho diga, ma mare, mos ho cont'tot!»

Jo feie com qui llegia per no espantar la cassa, però escoltava am totes mes orelles la conversa, desitjós de no perdren cap mot, recordant la comanda del Utrillo.

Justament llevors me trobava en el capítol de l'esglesia adobada dels *Sots* i un pessebre no hi venie gens malament.

—«Quant jo era molt nina, com ara valtros, digué la mare, vivie amb els meus pares en mitg dels ombrívols olivars de bonyarrudes soques del mas de Binietzar, a la vora del casal de Raxa, a la falda de mitjorn d'un rocós coster, desde el que descobrie el pla verdós i el

mar per fons. Els meus germans, tots majors que jo, passaven la major part de l'any a la vila, a ca'ls tios, per anar a l'escola. A la possessió, amb aquella soledat, par que sempre hi hagués una ombra de tristesa, qualche cosa de immutable i sensa sensació com el socam del olivar i l'ombrívola fredor del museu de Raxa. El comte i els seus germans venien de tant en quant a passar el *rato* amb els meus pares durant les hores quietes i soleioses de la primavera i de la tardor; jo al capvespre del diumenge, anava sovint am les criades a Raxa, aon solien acudirhi desconeguts visitants, lo que 'm servie de distracció i passatemp. Els demés dies no abandonava el casal de Binietzar que animaven els llauradors i missatges, els jornalers, els pastors i tafoners i les cullidores d'oliva, amb el trafech i treball, els cants i les rialles, i a voltes, fins el ball, al só de las ximbombes i castanyetes. El meu amich estimat era l'amo'n Mateu, un vell simpátich, carinyós i rialler, qui tenie esment an els trevalladors, i les vetllades me contave rondalles, i cançons, sovint me duie aucells i altre cassa i qualche vegada m'adormie entre els seus braços a la calentor del foch de la cuina, durant les fredes nits de l'hivernada, però jo, en mitg de tanta gent, sempre'm trobava sola i melangiosa, perque anyorava els meus germans i la alegría, la festa i l'animació i bulla de ca'ls tios.»

—«¿I el betlem, *mumare!*» interrompí la Marieta.

—«Teniu paciència que ja hi arribarem».

—«¡Calla, calla, digué na Bél, aqueixa Marions sempre tot ho desbarata!»

L'Angeleta era quedada adormida dins la falda de la mare.

Aquesta va continuar:

—«Anar a ca'ls tios era lo que mes desitjave, venir a Alaró el meu somni daurat; però a Alaró sols hi venie les festes anyals: Pasqua, Sant Joan, Sant Roch i Nadal. Per Nadal era l'estada més llarga i també la més agradosa. Partie de la possessió el dissapte a la matinada, per mitg d'interminables sementers de terra roija sense herbes, reblits d'espesos olivars i de verts i ramuts garrofers, cercant sempre els tiranys i caminois de la dressera, per aont els

«ELS TRES REIS»

FIGURES DE L'AMADEU

carros no podien passar, encavalcada demunt l'ensellament d'una somera ximple i fiada. M'acompanyava un missatge, qui no's movíe mai del meu costat, per por de que la somera no'n tomés i me seguíen les criades, i a voltes ma mare, cava'cant a altres besties. Arribarem a casa els tios a mitg matí; aquets i els meus germans ens rebíen am gran gatzara i alegría dins la clasta de la casa, a un recó del poble, just baix del serral de la Forca. L'Agna, la criada rebassuda, bofegada i vella, el Suis, com li deíe el Senyor Ecónomo per ferla rabiari, sortíe també rancayetjant per saludarnos, i no 'ns torbavem a sentirla mormolar entre dens, impacienta i malhumorada, paraules casi sense sentit, tot planyentse de la feinada que li veníe a sobre durant aquells dies de festa i de trafec. Mentres tant, na Linda, una gosseta bufona, pegava bots, fentmos falagadures.»

«Lo primer de tot descarragaven els paners i les canastres, els ous i l'aviram, i desensellaven les besties; llevors el tio Joan, el mes granat dels tres germans, fadrí com el tío capella i la tia Angela, am la veu apagada i baixa dels sorts, la boca un poc oberta i mostran la llengua bellugadora i humida, sota el mostaxo retallat, començaba a contarnos, am l'alegría d'un infant, an els meus germans i a mí, tot lo qu'havíe fet i lo qu'havíe comprat a la fira de

Sant Tomàs de Ciutat d'aont era vingut el dia abans. — Veie, mos deia, d'aquella porselleta grassona i gronyidora qui grufa en el recó de l'hort, engüany n'hi habíe tant poques, que'n vaig haber de pagar sis lliures i mitja; aixó si, es de llet i de lo més tendre, será com a cervell. En cambi els indiots anaven donats; dels dos mascles que fan la rodella dins el galliner me'n demanaren vintidues pessetes i ferem barrina per divuit, i al que vaig enviar an el misser lo manco pesave vint terces i el me donaren per dotze. Vaig haver d'anar, seguíe diguent, dues o tres vegades a ca'l Donat de les monges de la Concepció per por de que les coques comenades no estessen llestes i perque no més me'n volíen arrabar una dotzena de bonys; veiules aquí dins aquet cove gran ensistat, n'hi ha deveres la mitat de llises i d'ensucrades ¿sentíu aqueixa olor tan bona que embalsama el rebost? Les neules son casi totes de llimona, sols n'hi ha docentes de canyella i cent de llet; els torrons forts son de ametlla i els fluxos de jijona, d'ou i de neu. Els fets a casa son encara massa blans perque'ls varen acabar de coure ahir a la nit, aquets son sense confitar i les barres farcides d'albercoch i de carabassat. Les coques de turró i aqueixes coques bambes més petites son per repartir an el servei i an els vehinats. Ara veniu i vos do-

«ACOMPANYANTS»

FIGURES DE L'AMADEU

naré lo vostre. Lo nostre eran castanyes; cacahuets, canyes mel gruixudes i dolces, i uns quans pastorells nous de terra cuita, pintats de vius colors, que mos parexían una verdadera meravella».

«Aqueixa conversa i tot lo demás que vos estich contant, poch més o manco, se repetíe cada any».

«Deves la una o les dues del cap-vespre compareixie el majoral de Son Antelm, un jaio dret com un fus, sech i prim, moreno, de cara ruada i cabells blanchs, vestit a l'ampla, am capell gros de llana grisa, cavalcant un ase gelat i bramador. Mos duie unes brassades de barba d'olivera, murta, falsía, cireretes de pastor, eura i degotissos de la cova d'en Llana per compondre el betlem. Descarragava el viatge i tot seguit, partíe altra volta cap a Santa Maria per tornar entrada de nit am dues gerretes de terra vermella envernissada, tapades am brots de garrofer i plenes de llet d'atmetla per fer la celació.

»Mestre Rafel, el fuster de la casa i organiste de la parroquia, home de mitja edat, de cutis fi i blanch, ulls blaus i fesomía dolça, qui de nin va ser atlot blau de Lluch, era l'encarregat de compondre el betlem. Tot-d'una que'l majoral s'en era anat començaven a arregar lo que s'era menester: rebasses i degoti-

ssos, barba d'olivera, brots i herbei, pastors, molins, ponts, casetes, cabres, ovelles, porchs, indiots, el Bonjesús, la seva Mare i Sant Joseph, el bou i la mula i tantes altres coses; tot ho duiem en mitg de la casa, espargint-ho per allà en terra i per demunt les taules i cadires. El lloch del betlem ere la reconada entre l'arch i l'escala, en el segon aigovés, a la part de l'esquerra. S'hi colocave una taula ampla tapada am cortines i fent com un escenari, i demunt la taula, dins aquest escenari, mestre Rafel hi componíe el Betlem».

«Posava al cap d'endins unes montanyes altes, palades i grises, com les del Puig Major, qui tocaven el cel blau, formades am rebasses d'olivera sense escorxa; a devant d'aqueixes, unes altres montanyes més baixes, cobertes de verdor, am qualche mota de carrig, romanir, ciprell i ginebró, i en el fons una vall ombrívola, creuada de camins i tirans, amb un poble, Betlem, del que sols se veien les primeres cases, i ençà i enllà possessions i casetes de camp. Un serral baix i terrós de més aprop no deixave veure més que'l començament del comellar per un escollat, i a ma esquerra, en el fons de la fondalada, entre els penyals de la rocosa montanya, la boca de la cova. Dins la coveta, a la claror d'un raig de llum qu'exía del sostre, se distingíe el rocam i els degotissos, els

gorchs d'aigua claríssima i la verdosa molça cubrint el pis, i a un reconet més aixut i abrigat el Minyonet Jesús, sobre un jas de palla, entre els seus pares Joseph i Maria, un poch més enderrera el bou i la mula i al davant els pastors qui l'adoraven i altres qui anaven o venien d'oferirli les seves presentalles. Uns baixaven p'els corriols de l'aspre coster i els demés seguien el llarch camí que venia de la planura de primer terme, passava pel peu del serral, s'enfilava pel coll i fent un revol per davant la boca de la Cova, tornava a baixar al fons de la vall, fins arribar al poblet de Betlem. De demunt un single de la serrelada queie un torrent d'aigua de veres, formant una cascata, i fent revinglades pel coster, anava a amagarse entre l'espessura del si de la vall. Mo-

lins de vent, sobre els turons, tenien esteses les blanques veles i les entenes voltaven mentres tenien corda. Les dones trafegaven per davant les cases, rentant a la vora del pou o donant grà a l'aviram. Altres cavalcant a la bestietia s'en anaven pel camí cap a la vila a comprar lo qu'havien menester o a vendre lo que tenien de sobrança. Els llauradors per mitg dels sementers seguien els parells de bous, aguantant el mentí de la arada. Els pastors i cabrers, tocant el fluviol o les xeremies, pasturaven les guardes de cabres i ovelles, qu'escampades per les montanyes se descubrien per totes bandes. No hi faltaven guardes de porchs i d'indiots, aquets conduhits per atlotes amb els gonellons vermells i una llarga canya entre les mans morenes i balbes, com els peus descalsos. Un

ase vell i nafrat rodant a una cinia treie un rajolí d'aigua que anava a caure dins un safreig, per regar l'hort que 'l voltava. Per demunt un pont del torrent passava un carro de porell en velat, del que tiraven amb el jou sobre el coll dues mules fumades i lluhentes, i fent el mateix camí el seguien uns quans carabiners amb el seus fusells. Pel cim de les montanyes més altes hi destriaven blanques clapes de neu, entre les lluhentors del rocam; i a dalt, la concavitat del cel era de paper blau, am nuvolets blanquinosos i daurats.»

«Encare que mestre Rafel tenia molt d'esment en posar més lluny els pastors petits i axí com venien de grossaria més aprop, tal com pertocava, com n'hi havia de tan alts com els arbres i les cases que tenien an el seu costat, aixó era motiu de les verbes i de la crítica dels mes sabuts. ¡Peró, vos assegure, que durant les festes

«MARE DE DEU»

ALONSO CANO

en venien molts de nins i nines, atlots, dones, i gent de tota casta i no s'en sabien avenir de lo bé qu'estaba aquell betlem! Los agradava més que'l de l'esglesia que habie costat tans diners. Per paga tot-d'una que venia qualqu a veurel, sobre tot si era de vetllada enceníem totes les candeles qu'hi havie posades per la part de darrera perque paregués la claror del sol i axí encara feie de-més bon veure que'n la llum natural del día.»

«Per la Epifanía, se cambiaven els pastors de l'adoració, per els Sants Reis d'Orient, amb els cavalls, camells i criats de l'acompanyada, i se posava demunt la boca de la cova una estrella lluminosa que donave goig.»

«Ca-d'any s'aumentave am qualque pastorell nou la nombrosa col·lecció que teníem; el tio Joan, com vos he dit, no passava cap Sant Tomás sense comprarne alguns a la fira de la Plaça Major de Ciutat. Es vritat que sovint se rompién cames, brassos i qualque cap, però mentres fos possible, se ategíen els romputs am cera o s'els colocava de manera que no's veiés qu'estaven espatllats. A dir vér, el betlem se perdíe per masa pastors, massa animals, massa cases i massa molins, pero a nosaltres, vull dir a l'atlotea, com més n'hi havie, més mos agradave, i tant mestre Rafel, qu'havie de cantar de sibila a la parroquia, am la túnica, el manto i el turbant de ca-d'any, enjoyantlo amb arracades, brassals i cordons d'or. Antes d'anarsen, tot joiós am la coca de turró que la tia li donave, li feien cantar les terribles cobles del judici, encastellat demunt una cadira, devant el betlem ben encés, aguantant am les dues mans la llarga i rovellada espasa, així com ho feie un poch mes tart demunt la trona de l'esglesia.»

«L'endemà, el día de Nadal, tots dinavem enmitg de la casa devall l'ample arch de pedra

«LA VERGE I SAN JOSEPH»

FIGURES DE L'AMADEU

la cuina. Les cares d'els altres tenien pintada la franca i tranquila alegría del cor, tot era bulla i festa i més que mai, al presentarse el forner am la porcella i l'indiot, rostits i colrats, alló era un verdader bogiot, tot' hom conversava a la una, i ja no se restablíe l'ordre fins després dels vins blancs i les llamíneries del acabament, al servirse el café quant la gent menuda abandonava la taula. Ara molts son morts i els demés som tornats vells i l'alegria passa.»

«Un any, un any solsament, els meus germans i altres nins del poble varem fer els pastorells dins la casa de ca'ls tios, devant el betlem resplendent de claretat. Mestre Rafel los habie repartits i ensenyat el paper que ca-d'un habia de representar; tots anaven vestits de pagés mallorquí, els nins am calsons am bufes i les nines am gipó i rebassillo. La familia i la gent convidada va reunir-se la nit del día de Cap d'any per assistir a la representació del naixement de Jesús, l'adoració del pastors i dels reis la persecussió d'Herodes. Ho feren de lo millor i va donar molt de gust. La vetllada acabá amb un refresch de coques de monja, neules, turróns i vi rañci, i tot-hom sen va anar a dormir de lo mes satisfet.»

«El dilluns dels Reis men tornave a la possessió per aquell camí trist i llarch per entre els cendrosos olivars d'els camps d'hermàs. Durant uns quans dies, involuntaries llágrimes

viva, al costat del Betlem, perque reunida la familia i altres convidats no cabíem dins el menjador. El temps del dinar, de la gabia de la cadenera i de la del canari, queien, de tant en tant, granets d'escayola i gotetes d'aigua, sobre les blanques estovalles; na Linda, la gosseta bufona, voltava la taula cercant les miques i fent felegadures; i l'Agna, la criada malsofrida, remugava dins

«FIGURES DE BETLEM»

MODELADES PER L'AMADEU D'OLOT (FÍ DEL SICLE XVII)

enterbolien els meus ulls; llàgrimes d'anyorança de la festa de Nadal i del Betlem, d'aquells pastors estorjats dins la caixota de la que no tornarien sortir fins l'any vinent, l'altre Nadal que no arribaríe mai. Ara els anys

volen depresa i aquell temps llunyà me pareix un somni de la nit derrera».

Aqueixes recordances de la juvenesa va contar a ses filles la meva esposa durant la nit plujosa i trista del passat Novembre.

JOAN ROSSELLÓ

La meva estatua

Anit l'he vista en somnis. S'aixecava
demunt d'un pedestal
al mitj d'una plasseta silenciosa.
Era de marbre blanch.

Jo — l'estatua vuy dir — sobre las didas
y marrechs y soldats,
ab un rotllo á una mà y un'arpa á l'altra
descollava arrogant.

Y em sentía orgullós. Sols d'hora en hora
quan passava un babau
y guaytantme ab sorpresa preguntava
¿quí deu esse aquet Sant?

s'em oprimía el cor, tot m'estremía
com si'm rodés el cap,
y em trobava en el marbre com á dintre
d'un vestit massa gran.

Els hereuets del pervenir — l'alegra
quitxalleta — al jugar

em tiravan ja escorxas de taronja,
ja pilotas de fanch,

ja alguna pedra ¡àngels de Deu!... y al veure
com m'anavan saltant
are un dit, are el nas, are una orella,
¡quín riure y quín xisclar!

En tant el sabater del meu derrera
y el forner del devant,
plegats de brassos y mirantme ab odi
botzinavan pel baix:

«Tan bo que donaría aquesta plassa
sense embrassos al pas!...
Si may só regidor... aquet pantànech
anirà daltabaix.»

Y avergonyit, del fons del bloch jo deya?
«¡Senyor de terra y mar,
gran Deu omnipotent que fas miracles,
fés que ho sigan aviat!»

APELES MESTRES

«FIGURES DE BETLEM»

MODELADES PER L'AMADEU D'OLOT (FÍ DEL SICLE XVII)

La Cité comtale

A. M. M. Massó Torrents et Casas Carbó

Sous la tente rouge et bleu vert
Que l'aurore étend sur la mer
Est-ce Tyr; Est-ce Babylone,
Ou Carthage?— C'est Barcelone.
La Catalane au rire clair!

Après les siècles de bataille,
Fière, elle rit, chante et travaille,
Dans la poussière du crassier
Forge le fer et fond l'acier,
Et d'argent fin étreint sa taille.

Elle se bâtit des palais
Comme Didon n'en eut jamais
Elle aligne entre les platanes
Les Tourelles, les barbicanes,
Les bastilles et les châtelets.

Pour ses folles apothéoses,
Dans le décor fleuri des choses
Elle jette son peuple enfant,
Ses femmes au front triomphant,
Les yeux à l'affût sous les roses.

Puis, par delà la joie et l'or,
Elle bondit d'un noble essor
Vers la cime, où l'âme ravie
Ne voit plus de but à la vie
que le perpétuel effort!

Loup dévorant, ou chien fidèle,
Montjuich porte une citadelle
Sur son rocher couleur de sang...
que veux-tu, spectre menaçant?
Loup dévorant, ou chien fidèle...

La Catalane au rire clair,
Qui sut aussi manier le fer,
Dédaigne les fanfarronades
Et sans craindre les canonnades,
Chante au chant rythmé de la mer:

«Le passé se fond dans la brume,
»S'envole au vent avec l'écume
»Et nous dans un métal nouveau
»Nous forgeons à coups de marteau
»Notre avenir sur notre enclume

»Et nous voulons en faire un dieu
»Au front pur, au regard de feu;
»Les nations enamourées
»Baiseront ses mains adorées
»L'acclameront sous le ciel bleu.

»Par lui Catalogne et Castille
»Ne feront plus qu'une famille,
»Tous ensemble nous sèmerons,
»Et pour la moisson nous mettrons
»Dans sa main droite une faucille!

DESDEVISES DU DESERT

La influencia moral de les minoríes intelligents

UNA comunicació dirigida per l'Associació *wagneriana* al empresari del Liceo posa d'oportunitat el senyalar l'influència moral de les actuals minoríes intelligents. Precisament desde que Wagner va renuar la ronda de les Arts, imposant el culte a la Bellesa en una adoració integral de tots els seus aspectes, ja, pels intelligents, no basta alcançar una cultura d'especialista; es necessari educar l'ànima en una devoció intensa de tota forma de Bellesa. Ademés, pel vehícul espiritual de la Poesia, rellevada per ell, intervenen á la contemplació artística innumerables visions ideològiques i morals. Es per aquesta intervenció, aviat devinguda preponderancia, que el mon ideològic i moral transposa l'Art am transcendencies socials. Pero aquestes naturalment no es consegueixen, tant per part de l'Artista com de la minoria intelligent, si en les respectives ànimes individuals no s'ha operat, en una o altra forma, pero sempre profundament, la crisi general de cerebralitat que caracteriza el mon contemporani. Perxo amb aquell reaixecament de la Poesia, Wagner, am cert sentit, ha sigut el precursor de Nietzsche i d'en Tolstoï i d'en Zola, precursor de tots els artistes joves d'aquet moment consagrats arreu no ja a estètiques d'ànima aislada sino de llevat mental i humanitari.

N'obstant, aquesta rápida ampliació espiritual de l'Art i dels Artistes no ha sigut corresposta per una igual ampliació espiritual de les minoríes intelligents. El dil·lentantisme, l'esnobisme, tan contraris á l'esperit contemporani de l'Art, priman encara, formes ressagades del romanticisme sentimental. No s'ha comprés per la minoria intelligent el cambi i l'importancia mental i social de l'Art. Erra perduda encara en delectacions d'un refinament egoista i purament sensible. Es justament ara quant la minoria intelligent es menos intelligent am referencia als valors artístics del temps. Es qu'haurien tingut de sufrir els selectes que

la forman, cada un d'ells, una forta transformació en la seva mentalitat, en la seva voluntat, en la seva ànima. Abarcant l'edifici modern d'idees, apte per associarse á l'idealisme imperant avui haurie no ja fruit l'Art sino també lograt visions generals, universals de les coses i comprés en quina armonia interior i moral trová l'Art les irradiacions de Bellesa.

Pero haventse circumscriu a la devoció estètica, ignorat l'evolució ideològica i descuidat la formació interior personal, els intelligents han anat perdent de la seva influencia en el moment de les evolucions collectives en que aquesta podia haber sigut mes gran i de mes eficacitat. Perque, en cambi, de la multitud han anat emergint en aquets últims temps obrers de gran finura de gust i de profunda comprensió sociològica per les quals ha sigut favoregut el seu esforç intuitiu vers les ideologies científiques reformadores.

Aquets obrers, actius, en busca d'emocions de millorament humá, han suplantat an els intelligents d'antes la seva plaça. I han propagat més directament i millor i a mes gran nombre d'homes les paraules revolucionaries que promulga la Bellesa. D'aquí una conjunció profitosíssima entre els artistes i els reformadors. Aquets júnctanse a les ampliacions espirituals d'aquells, comprenen per medi de l'Art, i sense abandonar la lògica precisa de les seves reivindicacions, que la transformació social qu'esperan, implica nous estats de Bellesa en les relacions, en les costums i en els actes. I tots es reconeixen en la redenció del Dolor que respectivament accomplixen.

Aixis s'ha consumat l'isolament dels que formaven avans les minoríes intelligents. Mentres es celebra aquella noble conjunció de l'Art i de l'Acció social, ells restan circumscriu a un fervor de formes, de ritual artístic, i la seva influencia, reduida a exercir-se entre colles. Perxó, per exemple, mentres empreses com les del teatre Antoine que condensa els esforços

mes gloriosos d'art elevadíssim, de pura bellesa, s'imposen ja a un públic relativament numéros, i els llibres dels artistes exemplars arriben casi a una divulgació, els intel·ligents d'avants, glosan encara el fraseig de la primera evolució literaria vers aquestes alteses morals i artístiques. Enarbolen encara com a bandera unicolor els noms d'artistes quin valor s'ha alterat tant en els medis espirituals. En Mæterlink, en d'Anunzio, un Ibsen d'interpretació de platea son els noms que, entre pocs mes, fan sonar hieraticament.

Ha quedat, doncs, la minoria intelligent com tancada amb artificis d'intellectualitat, i les manifestacions d'art, de crítica que promou es ressenten d'un aïslament espiritual, de quelcom romàntic inadequat a conseguir estats collectius an el públic atent. La forma de produir-se es además també artificiosa, i distància. S'elevan per demunt del dillentantisme i dels esnobs, la seva emoció es sincera, pero no ha lograt l'altitut mental d'aquet temps, es además aïslada, débil i inadequada, doncs: per lo tant, sense eficacitat i sense influencia.

* *

Qu'hagi sigut nula —no ho ha sigut tampoc tant— a Barcelona l'influencia dels qu'es consagran a idees reformadores, a extensions científiques i a sugestions morals es comprensible. El començament embrionari de cerebralitat moderna an aquí ha sigut abandonat fa molt temps. Es empresa tocant a bojeria reprendre i difundir en aquí, en un medi tan absolutament incapaç i enemic, idees i organitzacions que fan via i ho reorganisan tot a fora. Pero dintre l'òrbita de l'Art calia no atrassar-se en les evolucions sintètiques i ideals a que s'ha aludit avans. Perque ja no han sigut solsament els intel·ligents, sino fins els artistes—casi tots,—que no veuen l'actual jorn de Bellesa. I no parlem dels literats, mes llastimosos cegos encara. El fastigós modernisme barceloní ha mort la modernitat de pensa i d'aument moral que començaba a importar-se. Desde'ls decorats fins als quentos tot mostra aquí innobles floeixements d'una idolatria entre egoista i patriòtica. Les curves dels decorats i les ratlles de prosa i de vers contenen palpitations de se-

gadors, pero no la pura emoció de la vida, la vida amb el llevat modern de mentalitat i de Bellesa idealista i universal. Aixís es tan mig-grat l'ideal de la raça, al cual una Literatura i un Art verdaders haurien donat profunditat, fixesa i esplendor.

I en aixó no es poca culpa la dels que formen la minoria intelligent catalana, ávida de contemplar an els artistes i literats oriundus de casa com dignes d'apariarse als de l'estranger. Prompte ha suplantat el seu criteri, d'una educació incipient no mes, l'atavisme del sentiment patriòtic, degenerant am proteccionisme barruer i estúpít. En l'especialitat artística en que mes culmina la raça, la Música, tant sols s'ha exercitat un gust d'oido, una fascinació aguda del ritme; pero no n'ha penetrat la fonda psicologia i la base de fusió musical de totes les arts modernes.

Lo que principalment desqualifica publicament an els selectes d'aquí es la seva incapacitat i desdeny per les ideologies contemporànies, indigencia d'espiritualitat social de qu'adoleixen ara les minories intel·ligents de casi totes les ciutats, pero a Barcelona mes que'n lloch. ¿Com es compren sino que al fundarse aquí una associació d'Art sigui especialitzada á la Música i, dintre d'aquesta, a l'obra wagneriana? ¿No son institucions d'ordre ideològic-moral com Teatres lliures, com institucions d'Art per tots o d'extensió universitaria, am principal devoció d'Art, les que floreixen á fora? ¿I per qué, ja que sigui una associació wagneriana, no está fundada am cuidado de comunicació i difusió de l'obra de Wagner entre els medis populars, ahont mes convé i mes bé es reb la redenció relligiosa de l'Art?

Perxó al dirigir-se la comunicació al empresari del Liceo—prescindint de lo absolutista de la motivació,—falta l'institució que la va acordar, de l'apoï espiritual que li hauria donat la comunió amb els medis humils, conforme a la corrent íntima i sustancial de l'Art contemporani, perxó va ser rebuda amb una ressonancia contraproduent. Era el pecat d'aïslament, el pecat de artifici d'intellectualitat i de retrás, respecte l'ambient artístic d'ara, que purgaba l'associació amb la contraria influencia colectiva que respongué al seu esforç lau-

«LA FIGURA MES ARTÍSTICA DEL BETLEM», DE L'AMADEU

HEMEROTECA
MUNICIPAL
MADRID

«DIBUIX PER EL CARTELL DE L'AVENÇ»,
PER R. CASAS

dable. El medi necessita, es cert, del fuet vigorós de la crítica i de la reventada, pero ha de ser blandit per una ma d'imperialitat espiritual.

* *

En tant, tot proclama la gran esperança qu'es té am les minoríes intel·ligents. Cada dia mes a la posta els poders polítics i als poders religiosos, s'erigeixen ençà i enllà les formes precursors d'uns nous poders morals. En tots els ordres elevats de l'espiritualitat humana, despres d'una revolució fonamental d'essències, condensa-s un entrellat d'intelligències heroiques i d'institucions morals. Sobretot aquestes últimes es difundeixen, es multipliquen i actúen. Tocaba també a la regió sobirana de l'Art, obrirse al floreixement i vida d'institucions semblants de col·laboració humanitària. Ja ho han començat els artistes, ja hi han respost els reformadors. La Bellesa ja no s'anyora de les seves companyes divinals sobrepujadores del l'home. Pero els devots d'antes s'esgarrien, temen o ignoren. Una profunda sinceritat, un serio estudi, llibertat radical d'esperit, i una nova auba humana lluiria.

Perque elements d'exercici espiritual, territori, materia ahont aplicar-se ne trovarán a dojo ane les collectivitats. No l'hi será precís, a la minoria intel·ligent, la creació d'institucions populars am cuidado d'art: millor sería naturalment que s'arribés an aixó. Per ara son obrers i artistes qui les funden. Pero a lo menos podrien aplicarse a fer viurer tots els elements per Art humá, que els hi suministren, tal com son avui, les ciutats. Quin gran camp, per exemple, la resurrecció amb ánima moderna de les festes paganes, en quals alegories i expressions diverses de les coses, mostressin a les multituds exemples de bondat humana, de fraternitat purament científica, exemples i ensenyances de la joia de la vida, de l'alegría religiosa de viurer; qu'esborresin amb alusions precises i clares l'absurditat del temors infernals i de les supersticions; demostressin, aclarissin els dogmes provisoris de la Ciencia: l'evolució, el compendi panteístic i gloriós de l'Univers, etc... En els teatres, fixesin dies per assistir al coneixement de les obres dels joves, de les obres mes recents, dies de teatre estran-

ger; procuressin l'entrada d'obrrers. Procuressin l'impressió barata o be regalo de llibres d'art, de drames, de noveles; ne fessin sovint lectures públiques, escullint els que mes hermosament toquessin la solució dels problemas fondos de la conciencia deslliurada dels atavismes de revelacions, de fé, i erigida am la virilitat de la propia raó sentenciadora. La música, els concerts, els dramas lírics, quants i quants aspectes múltiples per conduir amb alicient, al poble, a la comprensió i joia de l'Art ideològic i reformador. Qu'aixó requereix, suposada ja l'ascensió espiritual de les minoríes intel·ligents, una organització, qu'es necessitan medis materials...; per la minoria a que s'aludeix aquí sols es requereix una bona i intel·ligenta voluntat.

An axó ja s'hi va arrivant a fora: s'está en vía dreta d'arribar-hi prompte. Aquí en un medi rutinari, tan empresonat espiritual i intel·lectualment no s'hi arribará pot ser mai. Pel camí emprés fins avui es segur de no arribars-hi. Tot lo mes, tan institucions, com festes, com periodicitats d'Art humá, tindrán la mala imitació que ha tingut el modernisme, i, sens dupte, encara una imitació pitjor, perque tals direccions de la minoria intel·ligent qu'hem senyalat, tocan massa la regió incivilisada, barbre encara de la conciencia individual, regió qu'es vol conservar an aquí, aixís, com un *sancta sanctorum*, intangible. Será, sens dupte, millor que res intenti mai la minoria, dita intel·ligent, d'aquí. Pero que sapiguen els joves a que camina ser l'influencia moral, a fora, de les minoríes intel·ligents. Jo hi probat d'indicar-ho.

ERNEST VENDRELL

*Prossinyol de la borcuria,
jo com tu so anyoradis:
ta dolcíssima canturia
me transporta al paradís.*
Jacinto Verdagner

Poesía triomfal

Poeta brau, amic de cor:
 tos versos d'or
 no s'han perdut entre l'oblit,
 en que tot mor
 en eternal i negra nit.
 Tos cants d'amor i de pietat,
 d'una frescor boi enrosada,
 que en el brugit de la ciutat
 has enlairat,
 han pres volada
 i han triomfat.

Poeta brau: no't queixis, no,
 si'ls teus companys de tu s'amaguen.
 Deixa-ls, contents, en la negrò
 de llur buidò,
 que'ls raigs de sol jamai s'apaguen.
 Deixa-ls fruir llur petitesa;
 deixa-ls ser grans en llur baixesa
 i, coronats de flors marcides,
 cantar, vençuts, am trista veu,
 semblant llevors esmortuïdes,
 infecondants, a tot arreu.
 No t'han comprès i t'han ferit
 am llur desdeny i am llur despreci.
 Te creuen buid i decandit
 i et diuen boig i et diuen neci;
 no t'han comprès i t'han negat
 el sentiment de ta cançó,
 que te'l perfum de la tendresa,
 del cant heroic que has enlairat

sobre'l trontoll de la ciutat,
 boi pressentint un món millò
 florit d'Amor i de Bellesa.
 Tos versos d'or
 no s'han perdut entre l'oblit,
 en que tot mor.
 Jo'ls he sentit
 al mig del bosc, a plena llum,
 enrobustits am son perfum
 i am l'aire sà de la congesta.
 Jo'ls he sentit acompanyats
 de les remors dels pins gemats
 i els ginestars plens de ginesta.
 Jo'ls he sentit d'uns llavions
 de verge humil enjogaçada,
 d'uns llavis purs fruint petons
 del jove amant, que, en ses visions,
 abraça fort l'enamorada.

Poeta brau, amic de cor:
 tos versos d'or
 no s'han perdut entre l'oblit,
 en que tot mor
 en eternal i negra nit.
 Tos cants d'amor i de pietat,
 d'una frescor boi enrosada,
 que en el brugit de la ciutat
 com blancs coloms has deslliurat,
 han pres volada
 i al cor del bosc han triomfat.

IGNASI IGLESÍAS

¡Posta!...

En aquell jardí d'amor
 'hont los fruits ens saludaven
 quant passavem abraçats
 sote les branques dels arbres,
 'hont los aucells mes esquerps
 per fruir nostres mirades
 baixaven de dalt del cel
 i en nostre espatlle es paraven,
 'hont l'aiga del sortidor,
 aixís que'ns veie deixave
 de reflexar lo cel blau
 per reflexar nostres cares,

i les flors ab ses olors
 cada día ens demanaven
 hostatje sobre ton pit
 'hont morien ubriacades;

En aquell jardí d'amor
 i en un banc tot de blanc marbre
 dessote d'un taronger
 i de cara a la mar blave,
 cançade de caminar
 un día vas assentarte
 i jo m'asseguí a tos peus
 vivint sols de ta mirade.

«RAOUL PUGNO», PER R. CASAS

Tant i tant vares mirarm
que tos ulls feren alsarme.
¡Et vaig besar de peu dret
i tos ulls varen tancarse!
Estrenyiren lo meu cap
tes mans blanques tremolante
i jo et vaig estrenyer a tú
fins que'ls cors varen juntarse.
I visquérem tot un bes
de vida tant inefable,
que sens vida va quedar
la vida que'ns rodejave.
Vaig veurer'l cel enrogir
i enfosquirse la mar blave;
les flors que eixien per tú
marcirse aixís que's badaven;
los aucells de dalt del cel
com anaven a ajocarse
i caurer del taronger
fruits en flor de cade branque.
Deombres va omplir-se'l mon
i el sortidor gemegave
singloteijant a borbolls
l'aiga que ans va enmirallarnos.

.....
¡Abràçam fort, amor meu,
es tant fret el banc de marbre!...
¡Abràçam fort que tinc por
i s'es post lo sol, m'aimade!

JOAN LLONGUERAS

Fragment

(Del 2.ª Faust de Goethe)

EL CORIFEU REPTA A HELENA DESDENYOSA
DE LA SUA BELLESA

No renunciis dona no,
al tresor de tas bellesas:
lo mes gran de tots els bens,
la mes gran de las noblesas.
Gloriosa sobre tot
l'hermosura es la que priva;
precedit per lo renom
ben altiú héroe ya arriba.
Pro tant com lo mes gran,
a la gracia es rendirán.

Traducció de J. P.

Preludis de tardor

Un suprem cansament ja neguiteja
pel jardí solitari que's mustiga,
com pit agonitzant tot ell panteja
ab halenades de mortal fatiga.

Cansats veig als rosers de fer rozelles;
ja les derrereres esfullades jauen:
fugiren ja ab sos cants aucells i aucelles
i'ls nius abandonats dels arbres cauen.

Entre'l fullam inquiet les ombres mira,
ab esguart esblaimat, un cel d'oratge;
l'humit oreig profundament sospira
com un adeu etern dins del brancatge.

I abandonantse al vent ab greu peresa
tota l'arbreda murmurant esbulla
son mantell de verdor que ja li pésa...
...i cau pel aire la primera fulla.

MANEL DE MONTOLIU

*
* *

Sant repós de les montanyes,
eterna pau de les valls,
gran germanor remorosa
de pins cantors que inspirats,
al vent vostra cabellera
i vostra testa brandant,
vos sento cantar extàtics
en la pau crepuscular;
dues notes tan sols torben
vostra harmonia gegant,
dos sols espectres habiten
en vostra serenitat,
missatgers d'un mon de penes
qu'en vostra pau han niat;
aqueix gran pi solitari
dels seus germans apartat
que ab ells no resa ni canta
i que ha corsecat el llamp,
i aqueix cor meu que arrossego
lluny també de sos germans,
nau que cerca dolces rives
en eterna tempestat.

MANEL DE MONTOLIU

Antoni Ribera

CONTA avuy sols 28 anys, se dedicà desde molt jove, al estudi de la música i després de obtenir els primers premis de piano i

armonia en el anys 1890-92, resolgué emprendre la carrera de director d'orquestra.

Va fer el seu debut en un concert que donà a Sabadell l'any 1896 ab l'orquestra de la *Societat Catalana de concerts*, ahont, devant d'un nombros públic, format en gran par per aficionats de Barcelona, obtingué un éxit complert. Al any següent se donà a coneixe en aquesta capital, dirigint un concert al teatre de Novetats, en el que executà varies obres noves, entre elles el Preludi de *Hänsel und Gretel*, obtenint en totes grans ovacions i molt especialment en l'Obertura de *Els Mestres cantors*, ahont se revelà com excellent intérprete de Wagner.

Pero la revelació completa de la personalitat d'en Ribera, fou quan en els concerts del Liceu, en la Quaresma del any 99, va atrevir-se a dirigir la gran *Sinfonia Fantástica* de Berlioz, l'endemà de haberla estrenada el mestre Colonne. Les ovacions que rebé en els dos concerts que va dirigí i les lloances que's troban en tots els periódics d'aquells dies son la millor prova de la manera com va sortirne de sa atrevida empresa, que al poc temps repetie en el teatre Líric ab igual éxit.

Pero sentint la necessitat de perfeccionar sos estudis en bones fons, va marxar tot seguit á Alemania ahont ha residit més de dos anys, estudiant durant ells baix la direcció dels principals mestres: a Bayreuth ab en Kniess, á Leipzig ab en Riemann, a Berlín ab en Hey i a Carlsruhe ab en Mottl. Durant les vacances residie a Bayreuth assistint als ensajos de les obres de Wagner, aprenent la manera de posarles en escena, i aprofitantse de les sabies lliçons de la viuda del compositor, Cossima Wagner, que va acullirlo en sa morada de Wahnfried i mostrá per ell singular predilecció.

Al mateix temps que completaba sos coneixements musicals, se doná també a coneixer dirigint varis concerts a Bayreuth, Munich, Nuremberg i altres ciutats, obtenint en tot, el més afalagador éxit, doblement d'estimar donada la cultura musical d'aquell país. La críti-

«EL MESTRE RIBERA»

PER R. CASAS

Ayuntamiento de Madrid

ca musical alemana, tan poc pròdiga en elogis, majorment al tractar de forasters, confirmà el judici del públich, com se despren de la lectura de la premsa. Com a mostra reproduhim a continuació lo que digué el *Bayreuther Tagblatt*.

«El mestre Ribera va fer honor a sa brillant reputació, demostrant ésser un director expert i de temperament.—Va dessempeñar sa tasca ab moltíssim talent, demostrant gran domini de l'orquestra e íntima comprensió de l'obra, de la que no li escapá ni un matís i quin fons ha penetrat per complert. No's poden negar al jove artista, temperament, energia i gran comprensió de lo que dirigeix. Al veurel dirigir se compren tot seguit qu'está en son propi element, i aquesta impressió de seguretat i tran-

quil·litat domina en l'artista.—Se pot veurer, doncs, qu'el mestre Ribera ha correspost a lo que d'ell esperaba el públic. Es un director d'extraordinari talent, un model de técnica musical i per tant inductiblement una gran esperansa».

De retorn a Barcelona, pera realisar el seu ideal de veurer executat, tart o d'hora, el drama musical wagneriá en catalá, se proposa comensar l'educació wagneriana, tal com s'apren sols a Alemanya. Colocat al propi temps en la direcció artística de la *Associació wagneriana*, fundada fa poc en aquesta ciutat per l'estudi i propaganda de l'Art de Ricart Wagner inductiblement podrà contribuir en gran manera a divulgar en nostre públic aquest tant important element de cultura.

P.

Matías Crickboom

FEIE anys que desitjavem publicar un dibuix representant la voluntariosa figura del Mestre Crickboom; después de molt pacienciar, tenim el gust de reproduir el retrato ofert per els socis de la *Filarmonica* al jove mestre belga, dibuixat per en Ramón Casas. — Amb aquesta ocasió, afirmem públicament tota la admiració i reconeixement que'ns mereix l'obra realisada per en Crickboom, desde la ja llarga estada a Barcelona. — Ell es en efecte l'home constant que ha pogut endigar les torrencials corrents musicals que de temps en temps han arruixat la nostra terra i quant después de les aparicions meteóriques de les orquestes de fama mundial i dels directors-tenors queden els aficionats a la música, enlluernats per l'efecte d'una gran resultant d'esforsos, os-

tentats en cops de dugues o tres hores, en Crickboom torna a apareixer seguint seré i segur el seu camí de treball, de constancia i de relligió a l'art, que poc a poc pero a tret segur, pot assegurar a Barcelona l'execució de concerts i altres obres musicals amb elements creats aquí, per el seu voler; aixó, además del mérit que's mereix com a violiniste en quin art ocupa fora d'aquí un lloc honrosament seriós.

Pèl & Ploma qu'ha tardat en honrar una plana am la imatge del Director de *La Filarmonica* ho fá avui de tot cor, sincerament reconegut al erudit i esquisit artiste quina voluntat irreductible ha donat coessió als adoradors del art mes fantasiós dels que's conrehuen en el mes voluble dels pobles.

P. & P.

Raoul Pugno

EL nostre col·laborador musical va afegir la seva veu al chor d'alabances que's mereix el gran pianiste francés. Nosaltres, además de

juntar els nostres picaments de mans als del públic barceloní, anyadim que'n Pugno ens aparegué com un delicat aficionat a les altres

«CRICKBOOM», DIRECTOR DE LA FILARMÓNICA,
PER R. CASAS

arts durant l'estada que feu al estudi den Casas quan aquet dibuixá'l retrato que publiqué, per finesa dels socis de la *Filarmónica* que n'hi feren present. Mentres parava de tocar el *venerable* piano de cúa den Casas, la seva

conversa de pintura, de teatros i de tot lo qu' interessa als artistes moderns, semblave tant captivant com les improvisacions qu'arrancave al vell instrument reviscolat am la màgica d'aquelles mans d'artista.

P. & P.

Figures de pessebre ⁽¹⁾

PUBLIQUÉM les figures de l'Amadeu d'Olot, perquè en l'història moderna de l'esculptura catalana no abunden els antecessors i el famós tallista olotí pot ocupar un lloc honorable entre'ls qu'aquí's dedicaren a n'aquest art. Conegudes son les seves imatges, entre les que n'hi han algunes a l'iglesia de Sant Jaume i a la del Pí; mes a l'esculptura definitiva, preferim de molt les modelades, de les que'n posseheix una hermosa col·lecció el Sr. Gelabert d'Olot; a n'ell debém agrahir la reproducció de les figures que conté'l present número entre les que n'hi han moltes de gran caràcter d'època i d'indumentaria, sobresurtint entre totes la dona amb el nen de la pàgina 202. Els cabells dels reis d'orient resulten bon tros mancos i en lloc de ser modelats en fànc, son tallats en fusta.

La col·lecció Gelabert única per la seva importància a Catalunya, té molts exemples al estranger, am la particularitat de que les figures están agrupades en *pessebre* o *naixement*.

Una de les mes curioses, es la de M. Grafenried de Villars, de Morat (Suïssa), encara que les figures fortament realistes no tenen l'ignoscent rusticitat de les de l'Amadeu ni tampoc la seva boniquesa. Madame Jourde

de Fontainebleau, posseeix algunes *crèches* estil Watteau aon casi's perd la noció de qu'aquella gent tant amable i ben vestida, assisteix al naixement del Deu home. Iguals qualitats, semblants defectes tenen els *presepios* del Museu Sant Martí de Nàpoles i'l pessebre napolità del Museu de Cluny; en tots aquets *presepios* italians, les figures van vestides am teles de veres pleguejades, que donen aspecte de ninotets a n'els personatges.

Les figures de l'Amadeu, que son d'últims del segle XVIII; están molt ben encarnades, i fins en les mostres de les estofes, s'hi veu el gust corrent del temps.

(1) Encara qu'es mes català escriure *naixement* que *pessebre*, preferim aquest últim mot perquè de les figures tothom ne diu *figures de pessebre* i abans que tot es convenient ferse entendre dels llegidors.

«CÍRCOL DE SANT LLUC»

CARTELL HOHENSTEIN

«LLUIS MILLET», PER R. CASAS

En Lluís Millet

EL retrato ofert per en Casas al Orfeó Català, fou publicat en lo número-programa que aquesta societat edità al fer el seu viatge artístic al mitgdia de França. Tant l'Orfeó com la publicació, tingueren el gran èxit que tots els nostres llegidors coneixen i del que nosaltres ens en gaudim per lo que contribueixen a farnos coneixer com alguna cosa més elevada qu'un poble de cartiginesos un xic modernisats.

Renunciem a fer cap elogi de l'Orfeó i del seu director, perquè les nostres paraules foren mes poc autorisades encara que tant sinceres com les de la carta que publiquem a continuació i que l'Orfeó rebé a Marsella com a testimoni de la comunió d'ideals artístics (qu'envia a n'el firmant, en Vincent d'Indy) am la societat musical catalana.

La carta den d'Indy diu aixís:

«J'ai rarement eu l'occasion d'entendre dans ma carrière musicale, une Société d'amateurs donnant une impression de *vie* et d'intelligence artistiques plus intense que l'Orfeó Català.

Les executants, animés par la puissante foi en l'Art de leur directeur Millet, donnent tout ce qu'ils ont avec une générosité prime sautière qu'on ne rencontre pas dans les si remarquables sociétés du Nord, belges et allemandes, et qui est bien l'expression de notre âme latine.

Et malgré cette furia... catalane, l'exécution n'en reste pas moins tout à fait impeccable comme rendu.

L'audition de l'Orfeó Català fut une de mes belles impressions d'art.»

P. & P.

M. Foulché Delbosc

UN altre estranger que no ns ignora i potser un dels que ha fet i fa més pera atraure l'atenció dels de fòra sobre les coses de la nostra terra.

Desde aquí, per un efecte de perspectiva, nosaltres catalans ens imaginem tot lo món enterat de les nostres coses, i alguns anem fins a creure, per exemple, que *Catalunya capital Barcelona* és pertot arreu una cosa tant apresada com *Italia capital Roma* o *Portugal capital Lisboa*. Ens creiem que tot lo món sab que existeix una llengua catalana i una literatura catalana i fins una nacionalitat catalana. Res tant lluny de la veritat, desgraciadament. Ho saben quatre. L'immensa majoria no n saben res d'això, o ben poca cosa. I de què ls vindria? Quants espanyols saben bé lo que és el Piemont o la Bretanya? La gent que no ha oblidat la seva geografia, sab de Catalunya lo que n diuen les geografies; i les mateixes geografies espanyoles

no n diuen gaire cosa més sinó que és un antic principat dividit actualment en quatre províncies; i si parlen de la llengua catalana, és pera dir que existeix un dialecte català al costat d'un dialecte asturià i d'un dialecte andalusí!

En Foulché ns ha contat sovint la sorpresa de molts, adhuc persones ilustrades, quan han après per ell que existeix una llengua catalana distinta de l'espanyola. Pares que volien enviar els llurs fills a aprendre o a perfeccionar l'espanyol a Barcelona, s'han quedat veient visions quan en Foulché ls ha fet saber que en la nostra ciutat els llurs fills sentirien parlar una altra llengua tota diferent.

—Vostè vol dir un *patois* parlat pel baix poble?

—No; una llengua que parlen tots el barcelonins, poble i senyors, rics i pobres, tothom.

Així en Foulché, professor d'espanyol a París, ha revelat a molts i a molts l'existència de

la nostra llengua. Però això és ben poca cosa al costat de lo que ha fet i està fent en les seves publicacions. Ell és el primer filòleg estranger que ha separat completament lo català de lo castellà. Abans d'ell, un catàleg d'obres hispaniques posava junts, sota l títol d'espanyols, els manuscrits catalans i castellans, tot posant a part els portuguesos; pera ls hispanistes lo català era una província de lo castellà. Ell va rompre l motllo qualificant la seva *Revue Hispanique: recueil consacré à l'étude des langues, des littératures et de l'histoire des pays castillans, catalans et portugais*. Per fi s prescindia de les actuals divisions polítiques i no s'atenia sinó a la realitat: la llengua i la literatura catalanes eren tot una altra cosa que la llengua i la literatura castellanes, com ho són la llengua i la literatura portugueses.

En Foulché, que havia estudiat desde molt jove l castellà, estudià més tard el portuguès pera completar els seus estudis hispanics; però tot seguit s'adona que li manca encara estudiar una tercera llengua, la catalana. La seva revista, començada a publicar nou anys endarrera, és ja consagrada a l'estudi de les tres llengües i de les tres literatures peninsulars; i, desde allavors, tot estudi filològic emprès per ell és un estudi triple: castellà, portuguès i català. Autor d'un *Abrégé de grammaire espagnole* i d'un *Abrégé de grammaire portugaise*, no sabia deixar d'escriure l seu

Abrégé de grammaire catalane. I, efectivament, aquesta obra, tant interessant pera ls catalans, està ja imprimint-se i sortirà probablement abans de fi d'any.

Gracies an en Foulché, tindrem, doncs, una gramàtica catalana escrita en francès.

Aquesta obra ha d'haver costat al seu autor una feina inimaginable. Pensi-s que aquí no haurà trobat, com pera l castellà o pera l portuguès, una gramàtica fixada, una ortografia admesa per tothom, i a cada moment haurà topat am dificultats i am dubtes, no sabent cap a quin costat decantar-se, no trobant en els autors consultats ni tant sols conformitat en l'exposició dels fets. Pera resoldre aquestes dificultats i dubtes, li ha calgut venir sovint aquí i fer-hi estades, i ara ultimament s'hi ha estat prop de dos mesos treballant de ferm d'un cap de dia a l'altre.

Sort que és un treballador infadigable. Jove com és, té, ademés dels dos *abrégs* de que hem parlat, una altra gramàtica castellana, una gramàtica francesa pera ls portuguesos, feta am la

col·laboració den Gonçalves-Vianna, i una gramàtica francesa pera ls espanyols (no encara publicada) feta també am la col·laboració d'aquest savi filòleg. Ara està imprimint, com hem dit, un *Abrégé de grammaire catalane*; i, hevent-se-li demanat recentment si voldria col·laborar en la redacció d'un diccionari cata-

«CÍRCOL DE SANT LLUC»

CARTELL HOHENSTEIN

«FOULCHÉ DELBOSC», DIBUJ DE R. CASAS

là-francès en projecte, ha respost que hi estava disposat.

Fins aquí ls seus treballs lingüistics. Tingui-s, ara, en compte que aquests treballs no són aquells a que en Foulché s dedica preferentment, prou coneguts tots ells dels pocs estudiosos d'aquesta terra. Consignem entre altres: una porció d'estudis sobre autors peninsulars; una infinitat d'estudis bibliografics, entre ls quals la remarcable *Bibliographie des Voyages en Espagne et en Portugal*; i la publicació d'un gran nombre de textos, entre ls quals el millor text de la *Comedia de Calixto y Melibea* (*Celestina*) i del *Lazarillo de Tormes*. En Foulché és, ademés, el director de l'important *Revue Hispanique*, que compta ja nou anys de

vida, i ha emprès fa uns dos anys la publicació d'una *Bibliotheca Hispanica*.

Però en Foulché no és solament molt treballador, sinó un bon treballador, un excellent treballador. I per això ns hem de felicitar que s'hagi decidit a publicar una gramatica catalana en francès.

Pera aquesta obra no cal desitjar altra cosa sinó que estigui a l'altura dels seus dos altres *abrégés*, castellà i portuguès.

Fins ara en Foulché era conegut i estimat per tots els que aquí s dediquen seriosament a l'estudi de la llengua i de la literatura catalanes; però desde avui, am la seva gramatica, ha de ser-ho de tot català que estimi un poc la seva parla i les lletres de la seva terra.

POMPEU FABRA

Antoni Gispert

HA mort aquet pintor, que ha tingut grans moments de celebritat, amb els seu quadros d'història: *Los Comuneros de Castilla*, *Amadeo visitando el cadáver del general Prim*, *Fusilamiento de Torrijos y compañeros*, *Desembarque de los puritanos en la América del Norte*, i altres composicions. Com últim i mes caracterisat representant de la pintura, filla de la lite-

ratura, feu últimament tot lo possible, encara qu'inútilment, per ensorrar la pintura, mare de llibres i d'articles. Ningú l'hi pot negar un lloc molt voluminós en l'història de la pintura espanyola, mes per altres motius, tampoc se pot oblidar la seva intransigència, basada únicament en una raó com la del pont de Lleida. Que la pau sia en el seu esperit!

Touny-Lérys

D'ENTRE la tongada de jovent que pren forces a províncies pera lluitar mes tard a la capital, figura en primera fila el director de la revista *Gallia* quin retrato publicuem en aquet número, junt amb un treball escrit en català per l'autor, qu'es un francès de la antiga Catalunya, ja que nasqué a n'el mitg-dia que capitaleija Tolosa. El nom del joveníssim literat, que tot just ha sortit de l'adolescència, figura en els sumaris de totes les revistes regionals franceses i en moltes de les de París. Ha visitat últimament la nostra terra, de la que parlarà en tota llibertat de criteri, i no am pauta dictada per estretes mires que cohi-

beixen l'elogi merescut o la crítica amistosa.— Entre'l seu fato literari, conta am *Les filles d'Eros*, *Dans l'idéal et dans la vie*, *Marriete la mendicante* i la novela *Mimi et Nina* pròximes a publicarse, axís com alguna comedia i fascícols diversos. Al revés de molts viatjers amb etiqueta, no ha vingut a descobrirnos: ha pensat estudiarnos i si ha encertat o no, ja ens ho dirán els seus judicis.— Entretant, saludém al amic que desde l'altra banda del Pirineu lluita pacíficament per la major cultura del seu llenguadoc, aixís com nosaltres desitjém no perdre el temps fent-ho per la nostra Catalunya i terres adyacentes.

Faula

(Del llibre pròxim a publicar-se, *Coses de l'Amor*)

UN rossinyol y una alosa varen trovar-se á trench d'auba d'un día del mes de Juny; y, emprendats l'un de l'altre, enamorats de cop y volta, varen aparellarse tot seguit.

Bén aviat, — passat els primers alegroys, — s'adonaren de que no congeniavan. Ell tot era voler aprofitar la nit pera cantar: ella preferia ficarse al niu ben dejornet y llevar-se avans qu'el sol sortís.

De las riallas ne vingueren las plorallas, y'ls dos enamorats d'un día's separaren avans de finir el mes de Juny.

Y heus aquí lo que, al saber la trista sort del rossinyol y l'alosa, va fer entendre als seus fills un mussol de la derrera volada.

«Desgraciats dels que, avans d'aparellarse, no's fixan més qu'en la hermosura del plomatje y en l'armonia del refilet, no pensan en si tindran prou paciència pera sofrir-se'ls vicis, y prou virtut pera cantar tots dos á las mateixas horas.»

Y'ls mussols petits l'escoltavan sérios.

Cor de roca

(Inèdit)

EN aquells temps ditxosos en que las bes-tias parlavan com las personas, las guinèus, quan no podían haver els rahims, deyan que eran verts y se n'anavan á cercar una parra que no fós tant enlayrada. Ara, que moltes personas parlan com las guinèus, quan un home no pot haver l'amor d'una dona, diu qu'es de roca'l cor d'ella, y s'aconsola anant á cer-carne un de terrissa.

¡Pobres endevinayres!

L'un darrera l'altre, á dotzenas, van els ho-mes rompent malls demunt d'una roca y la roca no es conmov: n'arriva un de mes engi-

nyós que tots els que'l precediren, y de la roca aquella fa sortirne un doll d'aygua que, no mes mirantla, ja refresca. Y ab el cor de las donas passa lo mateix. Un home, y deu, y cent, enamorats ó presumits, volen convertir en font la roca, y, per més que fan, no poden. N'arriva un altre, vell ó jove, y més sortós que la guinèu del quènto, del cor de la dona'n treu un doll d'amor.

Ditxósos els que poden convertir en font d'amor un cor de roca!

Cel y terra

(Inèdit)

ENGARLANDADA ab rosas, la Santa Creu obra las portas del mes de las enamora-das de trenas róssas y d'ulls com cels. Las neus qu'encara no s'han fós, semblan camps de gar-denias; ix de la Terra flayre d'amor, fresch y embaumat com els petons d'una verge de setze anys, y Serra Nevada envía al Pirineu l'aureig de sos sospirs, cants d'anyoransa d'ahont varen neixer las *Serenatas* de l'Albeniz. La pluja, ajo-gassada refresca'ls pensaments; el Sol tot just si escalfa. Els jardins s'omplen de lliris y'ls temples d'angelons vestits de blanch. Xerro-tejan pels boscos els aucellets, y, á poblat, els aymadors fan la primera volada. Tot somriu.

¡Qu'hermosa es la Terra quan neix el mes de Maig! El día creix, y ab ell creix l'esperan-sa, la flor del cel.

* * *

Quan som al Juny tinch por; por de morir; por de l'Infern, quan Juny s'acaba! S'escursa'l día y la xardor s'acosta. La fals del segador sembla que dalli caps ignocents ab cabelleras róssas. Ja manan els ulls negres: l'amor ja es enfebrat, ja crema ya fa por!

ENRIC DE FUENTES

«TO YOUR GOOD HEALTH», DBUIX ORIGINAL
DEL CARTELLISTA INGLES, HASSALL

Nadal

*«Combien ont disparu, dure et triste fortune!
Dans une mer sans fond, par une nuit sans lune,
Sous l'aveugle Océan à jamais enfouis!»*
(VICTOR HUGO)

FOSCA, sota l'aureola blanca de les neus que'l rodeijen, el mar bat am les onades, les roques espadades.

Ja fa cinc dies que'ls pescadors drets en llurs febles barques, varen saludar al poblet pera perdres tot seguit com aucells, cap a l'horitzó; i cap ha tornat ab tot i ser Nadal! Nadal que's campaneija tristament a la torre de la vella iglesia. L'huracà aixeca els abims d'aigua cap al cel; uns sorolls llunyans i sords de primer, s'estiren sobre la costa, de roc en roc, de cova en cova i esclaten de sobte, molt a la vora, amb un soroll de tornada; la tempestat está en el seu plé i'ls llampecs pinten de sang la llisa blancor de les neus, tacades a troços per raquítiques plantes.

No se sent ni'l soroll d'una sola veu en tot el poble; la terra está glassada sota'l seu trist mantell, i dins la freda iglesia, la missa del gall, en honor del Deu que neix, sembla sense cants d'alegría, una missa de mort.

Per xó, l'altar resplandeix i la llum violenta del cirials, llu per tot arreu com en les altres anyades, quant els mariners vells vestits de les festes i am capots de drap fi, cantaven Nadal i les verges de Bretanya, amb els ulls clucs sota les cofies riçades, desgranaven els rosaris entre'ls dits, nuus...

Avui també hi sont totes les bretones joves i velles, més la creu d'aram penjada al coll s'amaga sota un man-

tell negre i una glassa de dol els enfosqueix els cabells rossos. Elles hi sont totes, mes enfront d'elles, del cantó dels homens, am prou feines s'hi veuen uns quants jaios agenollats que no canten mes les alegres cançons de Nadal, sino que ploren els seus fills perduts.

En aquet lloc preparat per la alegría i aon s'esperaba l'arribada d'un Salvador, tothom sofreix...; i quant el capellá pujant a la trona, en lloc de fer com cada any el cuadro de l'humil bressol de Betlem, resa en alta veu una curta oració a n'els desgraciats mariners que dormen entre les algues i'ls varecs, sota'ls freds avencs de l'Occeá.

Devant la Verge que domina l'altar, sota les

«PANNEAU DÉCORATIF»

PRIVAT-LIVEMONT

«ERMETE ZACCONI»

DIBUIX PER R. CASAS

les estrelles d'or de les voltes blavoses, els caramells de cera cauen dels ciris com si fossin llàgrimes.

TOUNY-LÉRY

Ermete Zacconi

L'actor-italià qu'ns ha portat la bona nova d'un esdeveniment de les qu'han fet soroll per tot arreu i fins aquí en les nebulosetes que mes tard poden esdevenir aglomeracions intel·lectuals, no ha tingut la bona sort de mereixer un èxit sense reticències. — De primer, les obres escullides pera ser executades a Barcelona, no podien reunir una majoria trionfal;

venien a ser una mena de representacions proporcionals, dels grans grupets en que's divideix el públic teatriste barceloní; pera mantenir l'alé dels que llegeixen revistes i obres estrangeres, en el repertori's parlave de molts drames d'Ibsen, Hauptmann i altres mantenedors del pensador modern, en les gastades taules teatrals; pera la gent instruida pero vivint sense mirades cal al present estat de l'humanitat, hi habie un be de Deu d'obres clàssiques, que també respecten els primers; considerat com estoix d'actors estrelles, se passaven les mans fruint amb una nova *mort civil*, les gasconades de *Kean* i pera la gent qu'assegure'ls abonaments cars i que busque distinció en els actors, no habent-hi *Dama de les Camelies* masclé, casi no quedaba res mes que'l folletí encarregat a *Dumas fill*. — L'art den Zacconi, completament diferent del qu'acostumen gastar els ita-

lians, va mes aviat per camins que segueixen la direcció de l'Antoine, que també convencerie dificilment al exigent públic de Barcelona, que tan acostumat está a veurer... quatre o cinc vegades, totes les eminències del teatre. En lloc de *fer veurer* que s'engresquen amb el personatge que representen, tots dos el viuen; no de la vida curta que'ls autors posen en boca de la gent que fan mourer, si no *tota la vida* sencera qu'haurien pogut viurer i que en el moment escullit per els autors pren cos am paraules fixades per l'escriptor. Com tots dos s'aparten en tot dels millors còmics als que *podriem* estar acostumats, d'aquí que no obtinguin els sufragis fàcilment, per lo poc qu'obeheix a l'ilusió d'un públic qu's creu sabi. Per xó s'han renovat les discussions de l'edat de suro, com en els millors temps Massini-Ga-

Pèl & Ploma

yarre, Calvo-Vico i Frascuelo-Lagartijo. — Devant d'uns quants de cada classe d'espectadors, en Zacconi acostumat á gentades, s'escarrassá en ser un infelís sense idees propies en *I Dissonesti* passant per la tragedia de pobre home que's desentrotlla desde que rebujant la compassió als de tarada honradesa, cau entre 'l seu estol corprés per l'evidencia de ser un marit burlat. L'obra den Rovetta plantejada entre la gent mes incolora, mes impersonal, mes gris de la societat, no pogué atreurer a tot el públic que reconegué el moment culminant del segon acte, en l'escena de pendrer ràpidament cos les sospites; el furor d'home-titella, que no altra cosa es en Carlo Moretti, fou tan vitalment representat, com en l'ordre mes elevat de violentes passions, l'últim acte d'*Otello*. En la primera obra, els moviments i els crits, se mantenien en l'estat d'esperit en que's deu trobar un home sense idees propies, que no sap que fer; en la darrera, l'inmens dolor de l'irreparable mal qu'ha fet Otello, s'aixecá fins a l'amenassa del cel, quan recrimina *il fulmine del cel* de no convertir en cendres a Iago. Les representacions mes esperades, foren les d'*importació* mes fresca i les *ánimes solitaries* de Hauptmann, i *L'imperi de les tenebres* de l'apostol rus Tolstoï; aquesta sobre tot, no lográ convencer als senyors de la majoria, perquè tenint-los sense cuidado el que passa als disset millions d'espanyols, encara'ls deixa mes frescos que les tenebres imperin sobre mes de sexanta millions de russos sino tant naturalment degradats com Nikita,

«TOUNY-LÉRY»

DIBUIX PER R. CASAS

ben prop de serho; els paliatius introduits per en Zacconi pera fer possible la representació a Russia, no treuen l'horror d'aquells epissodis de mort que fan que l'obra de Tolstoï, se sembli am tot el seu tenebrós vigor esclau, als mes crudels *autors* i als mes mitxevals misteris. En les *ánimes solitaries*, el protagonista Vockerat que *voldrie* fer moltes coses i *no l'hi surt*, i la seva bona dona que no'l compren i no es estrany, no son pas *l'ànima solitaria* mes interessant; aquesta es l'estudianta Ana Mahr, que causant del mal in-

voluntari resisteix a la dolça perspectiva del amor, anant-sen pel mon am la soletat de la seva ànima. Per xó en aquesta obra, si plásticament el matrimoni es el protagoniste, la solitaria fore'l gran paper de lluhiment si una Duse sense nervis o una Réjane sense l'atracció de París, se decidissin a donarhi la vida dels seus talents. — En *Pane altrui* en Zacconi s'envelleix un ramat d'anys mes dels que volie en Tourgueneff i finalment en lloc d'anarsen desolat, se mort admirablement; el famós actor, se defensa d'aquet cambi, dihent que l'autor no escrigué l'obra pera'l teatre i si

sols en forma dialogada; si's volgués discutir, me sembla que perdrie'l plet l'intel·ligent amic, pero representant, guanya'l cas, perquè no fa patir gaire que se'n vaigi'l pobre pare, que's separa *únicament* del marit de la seva filla, quina afecció es evident que no l'hi falte.

Per qué discutir ni allargar aquet inútil tribut de reconeixement al goig rebut? No es evident qu'estant acostumats, a veurer *fer comedia*, la nostra pobra ànima engorronida no pot despertar de cop i volta devant dels que fan vida? Passém distrets per indiferencia al costat de les comedies de la vida i lográ

atreurnos, interessarnos, la vida ensenyada desde les taules? — Creguins l'intel·ligent empresari madrileny qu'ns ha concedit vuit representacions casi escullides; que'ns porti comedians i que deixi tranquils als que'ns distreuen dels nostres tarannás de públic *exigent*; i si algún dia'ns porte l'Antoine o en Gémier i'ls del *théâtre libre*, ja cal que'ls fassi examinar per alguns senyors de Barcelona d'aquells que sempre omplen els teatres... *à côté*.

EL DEL GALLINER

«TARJETAS POSTALS QUE REGALA LA CASA MIRÓ»

PER R. CASAS

Cartells i cartellistes

EL coleccioniste de cartells senyor Plandiura, organísà darrerament en el *Círcol Artístic de Sant Lluc* una escullida exposició de cartells entre 'ls que figuraven les *últimes novelats* del genre. Técnica-ment, hi habie molt pera estudiar en aquell aplec d'esforsos tant d'artiste, com de litógraf i tipograf, mes si dels primers

ne visitaren molts el local, no tinguerem el goig de trobarne gaires dels segons que be prou necessiten esbrinar els procediments empleats pera fer les coses be.

Figuraven en la copiosa exposició, obres d'artistes nacionals i estrangers, mes entre tots sobresortien els del dibuixant italià (encara que d'origen germànic) Hohenstein, quines obres prou clares pera ser compreses per el públic sense ganes de fer art, frueixen de l'aprobació dels artistes mes exigents, ateses les aplicacions del cartell artístic tan lligat amb el comerç. (1) — El cartellista anglès Hassall, mestre consumat en l'execució del cartell petit imitat *urbi et orbi*, además d'una nodrida sèrie de cartells tenie a l'Exposició un bonic original quina excellent reproducció conté'l present número. (2) Finalment, seguie en un altre genre molt diferent, en Privat-Livemont, mestre cartellista belga de gran renom per tot arreu, quin *panneau* decoratiu publicuém en una sola tinta. (3)

L'Hohenstein, adquireix per-

(1) Entre'ls cartells mes coneguts firmats per l'Hohenstein, hi han els següents:

Esposizione Internazionale, Milano. — Esposizione d'Igiene, Napoli. — Tosca. — Cordial Campari. — Vermouth Cinzano. — Monte Carlo. — Corriere della Sera. — Orario Cooperativo. — Fiammiferi senza fosforo. — Calendario Doyen. — Cesare Urtis. — Casa nazionale mutua. — Iris. — Cintura Cal-liano. — Bitter Campari. — Chiozza e Turchi. — A. Calderoni. — Gli amici dell'Arti. — Bohème.

(2) Entre'ls moltissims cartells del artista anglès, recordem els següents:

The Circus Girl. — The White Knight. — Two little vagabonds. — The Purser. — On the March. — Sinbad the sailor. — Toto et Tata. — A Greek slave. — The Dandy Filth. — Dick Whittington. — The Mummy. — What happened to Jones. — The Iashmak. — The French Maid. — The Geisha. — Newmarket. — The Wild Rabbit. — Don't stop me. — A Runaway Girl. — The Shop Girl. — The Only Way. — Little Bo-Peep. — A Night Out. — Orlando Dando. — Cinderella. — Little red riding hood. — The Daughters of Babylon. — The Babies in the Wood. — The Mermaids. — Royal Coffee. — Cohnan's Mustard.

(3) Triem entre les obres den Privat-Livemont, les que segueixen, que com les

sonalitat per la fermesa realística del seu dibuix, l'excellent factura correcte de les pedres i la distinció dels colors qu'am tot i ser intensos, son sempre molt armònics. — L'Hassall, composa am l'*humour* anglès que dona aquell aspecte clàssic a les seves obres i dibuixa acceuant el caràcter de les figures, amb aquell art

de l'Hohenstein i les de l'Hassall, citém com a guia dels col·leccionistes.

Exposition des Beaux Arts. — Biscuits. — La Reforme. — Catalogue Henry. — Bec Auër. — Savon Cristal. — Absinthe Robette. — Bitter oriental. — J. C. Boldoot. — Ville de Bruxelles. — Exposition internationale. — Tropon. — Corsets grand prix. — Rajah. — Cacao Van-Houten. — Cacao Helm. — Cacao Driessen. — Majoliques i molts cartells purament decoratius.

«ALTRA TARIJETA DE LA CASA MIRÓ»

PER R. CASAS

que difícilment se troba en les acadèmies i en Privat-Livemont absolutament respectuós dels canons estètics, realça les seves figures amb entonacions delicades i de gran varietat.

De totes les exposicions de cartells artístics

que s'han celebrat a Barcelona, la que'l col·leccionista senyor Plandiura ha organitzat al *Círcol Artístic de Sant Lluc*, ocupa'l primer lloc si's té en compte la qualitat de la majoria d'obres allí reunides.

PINZELL

Noves & velles

ERRADA IMPORTANT. — En el número de Novembre, apareixie la firma de Francisco Rosselló, en lloc de la de Joan Rosselló, en el treball «La processó de la mort» de les planes 161 a 165. — Dispensins el el nostre estimat company, aquest involuntari lapsus...

EL GOVERN FRANCÈS, se deu pensar que pintar be es lo mateix que ser ministre; am la major tranquil·litat, ha encarregat que'n Dubuffe que pinta... a la seva manera, *acabi* les pintures que'n Puvis de Chavannes va deixar a mitg fer al Panteon, quan morí. En Mirbeau, en Mourey i d'altres se n'escandalitzen am raó i no's recorden que de tot temps s'han fet semblants disbarats, ja que com diu molt be *L'Occident*, Giulio Romano *acabá* les cambres de Rafael. — Quan en Mourey vingui, si vé, l'hi ensenyarém el pati de l'Audiença i totes les restauracions de que han sigut víctimes alguns dels pocs monuments que'ns queden. — En Cazin, a qui primer s'habie encarregat el sacrilegi, tingué l'honradesa de morir abans de ficar-hi má.

ABNEGACIÓ ARTÍSTICA. — El compositor francès Vincent d'Indy, no ha permés que's representés la seva ópera *L'Etranger* al teatre de la *Monnaie* de Brusseles, perquè l'empresa no ha posat avans en escena, el *Roi Artus* del compositor difunt Ernest Chausson. — Es un gran consol veurer qu'al mon hi han músics que no's barallen i que respecten el sagrat de l'amistat, fins mes enllá de la mort.

EL MUSEU DEL PRADO, ha lograt obtenir els quadros que gelosament conservava la Real Academia, etc., etc. — Aixís Goya, brillará am l'esclat qu'anyadirá a les joies del museu, el prestigi de les dugas *majas*, vestida l'una, i nua altra, *la tirana* i altres obres. Aixís Murillo merexerá alguna consideració mes de la que frueix entre les *noves capes* artístiques i'l Museu ostentarà aquella esgarrifosa tragedia maternal pintada per Morales. — Mes, senyor Ministre d'Instrucció pública: que no hi haurie una gracieta de caritat pera'l Museu de Barcelona aon no'ns queda mes recurs qu'anar una senmana a Madrid o mesos al estranger pera veurer obres d'art ¿Ens vol deixar regirar les golfes del museu i triar cent quadrets per Barcelona? *Allons! un bon mouvement!*

LA PÚDICA ALBION, TÉ CONCIENCIA. — A Londres, s'ha tornat á representar *The Importance of Being Earnest*, una de les millors comedies d'Oscar Wilde; en el cartell, no hi figurave el nom de l'autor pero'l crític del *Times* el citá diferents vegades en la seva crònica i digué que ja era gran temps de que la literatura reivindicés l'existència del poeta mort.

Realment, no té res que veurer am les quatre témpores.

L'ADMIRABLE ESTATUA tallada per Alonso Cano, pertencix a una distingida família de Mataró. Es una de les poques joies forasteres qu'encara posseheix Catalunya.

Obrador Gràfic. Thomas. Barcelona